

GIEŁDA

Giełda to miejsce, gdzie odbywa się handel na dużą skalę. Od targu odróżnia ją to, że handluje się, lub innymi słowy obraca się na niej, **instrumentami finansowymi**.

Historia giełdy – Jak to się zaczęło?

1602 – Amsterdam, Holenderska Kompania Wschodnioindyjska (VOC) potrzebowała pieniędzy na wyprawy handlowe do Azji. Zamiast pożyczać pieniądze od jednego inwestora zaproponowała wielu osobom zakup udziałów w firmie. Każdy, kto kupił taki udział, stał się współwłaścicielem i miał prawo do części zysków. Te udziały nazwano akcjami, zaczęto nimi handlować i tak powstała pierwsza giełda papierów wartościowych.

Współcześnie istnieją różne rodzaje giełd:

- Giełdy papierów wartościowych**, na których obraca się akcjami, obligacjami, ETF-ami czy instrumentami pochodnymi, np. **GPW, LSE, NYSE**
- Giełdy walutowe**, na których handluje się walutami, takimi jak: Euro, Dolar, Frank Szwajcarski czy Polski Złoty, np. **FOREX**
- Giełdy surowcowe / towarowe**, na których handluje się między innymi ropą naftową, złotem, srebrem, miedzią a nawet kakao, drewnem czy cukrem np. **LME, CME**
- Giełdy kryptowalut**, będące cyfrowymi platformami, na których można kupić lub sprzedać kryptowaluty takie jak: Bitcoin, Ethereum, np. **Coinbase, Binance**

Największa giełda na świecie to **New York Stock Exchange (NYSE)**, a w Europie **London Stock Exchange (LSE)**.

Po co firmy chcą sprzedawać akcje na giełdzie?

- Pozyskują w ten sposób pieniądze na nowe inwestycje i rozwój.
- Wzrasta ich prestiż i rozpoznawalność na rynku.
- Zyskują informację o tym jaka jest ich wartość i jak inwestorzy oceniają ich plany rozwoju.
- Motywują pracowników i zarząd do lepszej pracy, np. poprzez nadawanie im praw do nabycia akcji po cenie niższej niż rynkowa.

Nie każda firma może sprzedawać swoje akcje na giełdzie. Mogą to jedynie czynić spółki akcyjne, które podejmą uchwałę o emisji akcji i przygotują specjalny dokument, zwany **prospektem emisyjnym**. Przygotowanie do debiutu na giełdzie jest drogie i czasochłonne. Lokalny regulator musi zaakceptować prospekt emisyjny, a po debiucie giełdowym firma musi przestrzegać wielu przepisów i informować inwestorów o swoich finansach i strategii. Dlatego decyzja o wejściu na giełdę musi być bardzo dobrze przemyślana i nie zawsze się opłaca.

GIEŁDA JEST DLA NAS BARDZO WAŻNA

Spójrz na grafikę by dowiedzieć się więcej.

Pomaga firmom zdobywać pieniądze, czyli **pozyskiwać kapitał**, np. poprzez **sprzedaż akcji**. Dzięki temu mogą się one rozwijać.

Pozwala drobnym inwestorom, czyli **zwykłym ludziom inwestować**, **oszczędzać** i **zarabiać**.

Działa jak **termometr dla stanu gospodarki**. Gdy giełda traci dużo na wartości, może to oznaczać, że gospodarka ma kłopoty.

Dzięki **dywidendom** giełda umożliwia **podział wypracowanego przez firmę zysku** pomiędzy **właścicieli akcji**.

Jest miejscem, gdzie **spotyka się popyt i podaż**. Dzięki temu **ceny w gospodarce są przejrzyste** i **odzwierciedlają wartość danej rzeczy**.

Czy każdy może inwestować na giełdzie?

W Polsce jedynie osoby pełnoletnie i firmy mogą inwestować na giełdzie. Jeśli poprosisz mamę lub tatę, mogą oni założyć rachunek inwestycyjny w domu maklerskim i zarządzać nim dopóki nie osiągniesz pełnoletności.

Przy zarządzaniu rachunkiem inwestycyjnym mogą pomóc **maklerzy giełdowi**. Są to licencjonowani profesjonalści, którzy działają na zlecenie klientów i kupują bądź sprzedają w ich imieniu akcje, obligacje lub inne instrumenty finansowe. Pomagają oni również klientom podejmować decyzje w co, kiedy i jak inwestować.

Maklerzy działają w ramach **domów maklerskich**. Są to instytucje, które zakładają i obsługują rachunki maklerskie, na których klienci mogą przechowywać papiery wartościowe, bądź pieniądze. Prócz tego oferują one analizy rynkowe, prognozy i rekomendacje inwestycyjne. Domy maklerskie pomagają też firmom wejść na giełdę. Proces ten nazywa się debiutem giełdowym lub IPO (Initial Public Offering).

Słowniczek

- Akcja** – dokument, który potwierdza, że jego właściciel (akcjonariusz) posiada część spółki akcyjnej. Akcjonariusze mają prawo do zysku spółki (wyплаты dywidendy), jak również mogą uczestniczyć w ważnych sprawach firmy, np. głosować nad wybraniem zarządu.
- Bessa** – okres długotrwałego spadku cen instrumentów finansowych na giełdzie.
- Dywidenda** – część zysku netto spółki wypłacana akcjonariuszom.
- ETF (Exchange Traded Fund)** – fundusz inwestycyjny notowany na giełdzie, który naśladuje zachowanie określonego surowca, koszyka akcji, czy indeksu.
- Hossa** – okres długotrwałego wzrostu cen instrumentów finansowych na giełdzie.
- Popyt** – ilość danego dobra lub usługi (np. akcji), jaką nabywcy są gotowi i zdolni kupić po danej cenie w określonym czasie.
- Podaż** – ilość danego dobra lub usługi (np. akcji), jaką sprzedawcy są gotowi i zdolni zaoferować na rynku w określonym czasie i po określonej cenie.

CIEKAWOSTKA

Cena akcji na giełdzie powinna odzwierciedlać jak dobrze dana firma jest zarządzana i jak będzie prosperować w przyszłości. Czasem cena akcji rośnie zbyt szybko z powodu emocji, mody, czy spekulacji (FOMO). Powstaje wtedy „bariła spekulacyjna”. Gdy bariła w końcu pęka i następuje paniczna wyprzedaż akcji, mówimy o „krachu giełdowym”. Krach giełdowy w 1929 roku w USA doprowadził do „wielkiej depresji”. Miliony osób na całym świecie straciły wówczas pracę, co pośrednio przyczyniło się do dojścia Hitlera do władzy w Niemczech i wybuchu II wojny światowej.

CIEKAWOSTKA

Niedźwiedź jest symbolem spadku cen na giełdzie, gdyż niedźwiedzia łąpa podczas ataku spada szybko z góry na dół. Powszechnie używano tego symbolu w Anglii. Długotrwałe i silne spadki cen na giełdzie określa się jako „rynek niedźwiedzia”, inaczej „bear market” lub bessa.

CIEKAWOSTKA

Byk symbolizuje wzrost cen na giełdzie, gdyż podczas ataku uderza pochyloną głową do góry. Symbol ten, podobnie jak niedźwiedź, wywodzi się z języka angielskiego, a długotrwałe wzrosty cen na giełdzie określa się mianem „rynku byka”, inaczej „bull market” lub hossą. Po raz pierwszy pojawił się w tym kontekście w Anglii w XVIII wieku.

SGH

Uniwersytet
Ekonomiczny
w Katowicach

UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU

UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
we Wrocławiu

POLITECHNIKA
GDANSKA

NARODOWY
BANK POLSKI

Projekt realizowany
z Narodowym Bankiem Polskim
w ramach programu edukacji ekonomicznej